

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Girişimcilik Araştırmaları: WoS ve RISC Veri Tabanlarına Dayalı Bir Değerlendirme*

Azamat MAKSÜDÜNOV**

Öz

Serbest girişim ve özel mülkiyet piyasa ekonomisinin temel koşullarındandır. 1991 yılına kadar serbest girişimin yasak olduğu bir sistem içerisinde yer alan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Sovyetler Birliği'nin dağılması ile bağımsızlıklarını ilan etmişler ve piyasa ekonomisine geçiş sürecine girmişlerdir. Girişimciliğin, söz konusu ülkeler için yeni bir olgu olması nedeniyle, siyasi ve akademik ortamlarda sık sık tartışılan konular içerisinde yer almıştır. Bölgede Rus dilinin hâkim olduğu dikkate alınır, konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların da ağırlıklı olarak bu dilde yürütüldüğü tahmin edilebilir. Bu çerçevede, çalışmanın temel amacı, 1991-2019 yılları arasında girişimcilik konusunda yayınlanan araştırmaların dünyadaki ve özellikle Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki durumunu incelemek ve genel eğilimleri ortaya koymaktır. Çalışma WoS (Web of Science) ve RISC'i (Russian Index of Science Citation) de içine alan eLIBRARY.RU veri tabanlarında taranan dergilerde yayınlanan bilimsel makaleler ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma sonucunda girişimcilik konusunda Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ilişkin yayınların ve bu yayınların aldığı atıf sayılarının oldukça yetersiz düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, WoS, eLIBRARY.RU, RISC, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Entrepreneurship Research in Central Asian Turkic Republics: An Evaluation Based on WoS and RISC Databases

Abstract

Entrepreneurship and private proprietary are one of the primary conditions of the market economy. Central Asian Turkic Republics, which were in the system where entrepreneurship was prohibited, declared their independence after the collapse of the Soviet Union in 1991 and entered to transition process to the market economy. Since entrepreneurship was a new phenomenon for these countries, it has been a subject of frequent debates in political and academic environments. Given that the Russian language is dominant in the region, it can be assumed that researches on this subject were conducted mainly in this language. In this context, the study's primary purpose is to examine the current state of entrepreneurship research between 1991-2019 in the world, particularly in the Central Asian Turkic Republics, and reveal the main trends. The study was limited to articles indexed in WoS (Web of Science) and eLIBRARY.RU, which encompassing RISC (Russian Index of Science Citation) databases. It has been concluded that the entrepreneurship researches related to the Central Asian Turkic Republics and the number of citations are insufficient.

Keywords: Entrepreneurship, WoS, eLIBRARY.RU, RISC, Central Asian Turkic Republics.

Article Type: Research Article

* Bu çalışma 17-20 Ekim 2019 tarihinde Bodrum- Türkiye'de, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde düzenlenen IV. Uluslararası Girişimcilik İstihdam ve Kariyer Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur

** Dr. Öğretim Üyesi, Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, azamat.maksudunov@manas.edu.kg, Orcid No: 0000-0002-5010-513X

1. GİRİŞ

Girişimcilik kavramının geçmişi XVIII. yüzyıla kadar uzanmakla birlikte (Çöğür, 2016: 66), sosyal bilimlerde ayrı bir araştırma alanı olarak XX. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Cornelius vd., 2006: 375). Dünya çapında, girişimcilik konusunda yapılan araştırmaların 2000’li yıllardan sonra hızla arttığı söylenebilir (Meyer vd., 2014; Busenitz vd., 2014). Günümüzde ise girişimcilik konusu sosyal bilimler içerisinde ayrı bir araştırma alanı olarak yerini almış bulunmaktadır (Shane ve Venkataraman, 2000).

Meyer vd. (2014) tarafından yapılan araştırmaya göre, 1990’lı yıllarda WoS’ta taranan makale sayısı 100’ün altındayken, 2000 yılına geldiğimizde bu sayının 1000’e ulaştığı ve 2010 yılında ise 5000 civarında bir sayıya ulaştığı belirtilmektedir. Ayrıca, yayınlanan çalışmaların genel olarak Anglo-Sakson ülkelerinden bilim adamlarına ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum uluslararası ülke sıralamalarını konu alan endekslerde de gözlemlenmektedir. Gerek girişimciliğin gelişmesini gerekse bilimsel yayınları esas alan ülke sıralamalarında Avrupa ülkeleri, ABD, Kanada gibi ülkelerin ön plana çıktığı söylenebilir. Küresel Girişimcilik ve Geliştirme Enstitüsü (2018) tarafından yayınlanan Küresel Girişimcilik Endeksine göre ABD, İsviçre ve Kanada’nın ilk sırada yer aldıkları açıklanmıştır. Bu sıralamada, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Kazakistan 64. ve Kırgızistan 100. sırada yer almaktadır. Diğer taraftan, SCImago Journal Rank (SJR) (1996-2018) tarafından Scopus veri tabanına dayalı olarak hazırlanan dergi ve ülke sıralamalarına göre, H-endeksinde en yüksek olan ilk üç ülke sırasıyla, ABD, İngiltere ve Almanyadır. Aynı sıralamada, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden, Kazakistan 112, Özbekistan 128, Kırgızistan 145 ve Türkmenistan 200. sırada yer almaktadır.

Literatürde ülkelerin bilimsel araştırma performansları ile ekonomik gelişmeleri arasında bir paralellik sözkonusu olduğu belirtilmektedir (Nguyen ve Pham, 2011; İnglesi-Lotz ve Pouris, 2013). Bir ülkenin ekonomik gelişmesinin ise önemli ölçüde girişimciliğin gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bu alanda yapılan bilimsel çalışmaların durumunun değerlendirilmesi önem arz etmektedir. 1991 yılına kadar piyasa ekonomik sisteminden uzak olan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri serbest girişim, özel mülkiyet gibi piyasa ekonomisinin temel şartları ile yüz yüze gelmiş ve dönüşüm sürecine girmişlerdir. Girişimcilik dünya çapında gittikçe ilgi gören bir araştırma alanı halinde iken, özellikle geçiş sürecinde olan ülkeler açısından daha da güncel ve araştırılması gereken alanlar içerisinde yer almıştır. Aradan geçen 25-30 yıllık süre içerisinde girişimcilik konusunda Orta Asya Türk Cumhuriyetleri örneğinde yapılan araştırmaların ve yayınların genel bir değerlendirmesinin yapılması durum tespiti yapabilmek açısından önemlidir. Söz konusu ülkelerde Rus dilinin hakim olduğu dikkate alınır, konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların da ağırlıklı olarak bu dilde yürütüldüğü tahmin edilebilir. Bu çalışmanın amacı, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde girişimcilik araştırmalarının durumunu ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktır.

2. ORTA ASYA TÜRK CUMHURİYETLERİNDE MEVCUT DURUM

Genel olarak Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde girişimciliğin gelişmesini engelleyen olumsuz faktörler, devlet desteğinin olmaması, bürokratik engeller, yolsuzluk ve rüşvet sorunları, bilgi yetersizliğidir (Оганджаниян, 2013; Беделбаева ve Кыдырбаева, 2018). Özellikle, bilgi yetersizliği sorunu ve bu konuda yapılan AR-GE (araştırma geliştirme) çalışmalarının yetersizliği, piyasa koşullarının gerektirdiği niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesine yönelik yetersizliklerle açıklanabilir. Pillai v.d. (2018) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, Orta Asya ülkelerinde Üniversite-Devlet-Sanayi iş birliğinin tatmin edici düzeyde olmadığı, yüksek öğretim kurumlarının araştırmadan çok eğitim üzerine odaklandıkları belirtilmektedir.

Günümüzde Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde girişimciliği geliştirmeye yönelik uygulanan çalışmaların neticelerinin aynı düzeyde olmadığı, ülkelerin sahip oldukları insan ve doğal kaynaklarındaki farklılıklar nedeniyle farklı performans sergiledikleri bilinmektedir (Sakinç, 2005). Tablo 1’de söz konusu ülkelere ait seçilmiş bazı demografik ve ekonomik göstergeler sunulmaktadır. Tablo incelendiğinde, nüfus bakımından Türkmenistan 5,8 milyonluk nüfusu ile en düşük, Özbekistan 32,9 milyonluk nüfusu ile en yüksek nüfusa sahiptir. Nüfus bakımından Türkmenistan’ı 6,3 milyonluk nüfusu ile Kırgızistan, daha sonra 18,3 milyonluk nüfusu ile Kazakistan takip etmektedir. Ülkelerin nüfus artış oranları %1,3 ile %1,9 arasında değişmektedir.

GSYİH göstergesine baktığımızda ise, 170,5 milyar dolar ile Kazakistan ilk sırada, 8,0 milyar dolar ile Kırgızistan son sırada gelmektedir. Özbekistan ve Türkmenistan’ın GSYİH rakamlarının sırasıyla 50,5 milyar ve 40,7 milyar olduğu görülmektedir. Kişi başına düşen GSYİH rakamlarına göre sıralama da değişmemektedir. GSYİH’nın yıllık artış oranları %3,5 ile %6,2 arasında ve işsizlik oranları ise %3,5 ile %6,9 arasında değişmektedir. Bu ülkelerde kayıt dışı sorunu ve dolayısıyla verilerin gerçeği tam olarak yansıtmadığı yönünde tartışmalar vardır. Ancak, bölgedeki ülkelerin genel bir resmini görebilmek ve fikir sahibi olabilmek için yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Seçilmiş Demografik ve Ekonomik Göstergeler

Göstergeler	Kırgızistan	Kazakistan	Özbekistan	Türkmenistan
Nüfus, milyon, (2018)	6,3	18,3	32,9	5,8
Nüfus artış oranı, % (2018)	1,9	1,3	1,7	1,6
GSYİH, milyar \$ (2018)	8,0	170,5	50,5	40,7
GSYİH artış oranı, yıllık % (2018)	3,5	4,1	5,1	6,2
Kişi başına düşen GSYİH, bin \$ (2018)	1,3	9,3	1,5	6,9
İşsizlik oranı, toplam işgücünün % (2017)	6,9	4,9	5,8	3,5
AR-GE Harcamaları, GSYİH’nın % (2017)	0,11	0,14	0,18	-
Küresel Girişimcilik Endeksi, Sıra (137)	100	64	-	-
İş Yapma Kolaylığı Endeksi, Sıra (190)	77	36	74	-
Ekonomik Özgürlük Endeksi, Sıra (180)	78	41	152	169

Kaynak: <http://databank.worldbank.org>; <http://thegedi.org/>; <https://www.heritage.org>; <http://www.doingbusiness.org>, 15.08.2019

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin girişimcilik konusunda uyguladıkları faaliyetlerin sonuçları uluslararası endekslere dayalı olarak değerlendirildiğinde, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin piyasa ekonomisine geçiş ve girişimciliği geliştirme konularında ilerleme ve iyileştirmeye doğru gittikleri söylenebilir (Maksüdünov, 2018). 2018 yılı itibariyle, Küresel Girişimcilik Endeksi, İş Yapma Kolaylığı Endeksi ve Ekonomik Özgürlük Endeksine göre dört ülke içerisinde Kazakistan’ın durumunun diğerlerine göre daha iyi olduğu tabloda görülmektedir. Özellikle, Özbekistan ve Türkmenistan’ın ekonomik özgürlük göstergelerinin oldukça düşük olduğu dikkat çekmektedir.

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin AR-GE harcamalarına baktığımızda, Özbekistan GSYİH'nın %0,18'ni, Kazakistan %0,14'ünü ve Kırgızistan %0,11'ni ayırdıkları görülmekte ve Türkmenistan ile ilgili veri bulunmamaktadır. Dünya Bankası (2018) verilerine göre AR-GE harcamalarının dünya ortalamasının %2,3 olduğu dikkate alınır, araştırma kapsamındaki tüm ülkelerin dünya ortalamasının altında kaldıkları anlaşılmaktadır.

Ülkelerin bilimsel göstergelerini 1996-2018 dönemi için inceleyen SCImago portalının verilerinden derlenerek hazırlanan H-endeksine göre ülke sıralamaları tüm alanlar için Tablo 2'de, işletme, yönetim ve muhasebe alanları için Tablo 3'te ayrıntılı olarak sunulmuştur. Tablolar en iyi 5 ülkeyi ve araştırma kapsamına giren Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini kapsamaktadır. Ayrıca, sıralamaya dahil edilen toplam ülke sayıları, maksimum, minimum ve ortalama H-endeksleri de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, 2222 H-endeksi ile ABD ilk sırada gelmekte, daha sonra İngiltere (1373), Almanya (1203), Kanada (1102) ve Fransa (1094) takip etmektedir. Bu sıralamaya 239 ülke dahil edilmiş olup, ortalama H-endeksi 191 düzeyindedir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin durumuna baktığımızda ise, hepsinin H-endekslerinin dünya ortalamasının altında olduğu gözükmektedir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini kendi içerisinde değerlendirdiğimizde ise Kazakistan 95 H-endeksi ile ilk sırada gelmekte ve ardından Özbekistan (86), Kırgızistan (67) ve Türkmenistan (26) takip etmektedir. Ancak, döküman başına düşen atıf sayılarında sıralama değişmekte ve 12,7 atıfı ile Kırgızistan ön plana çıkmakta, daha sonra Türkmenistan (10,22), Özbekistan (6,52) ve Kazakistan (4,03) yer almaktadır.

Tablo 2. Tüm Alanlarda H-Endeksine Göre Ülke Sıralamaları

Sıra	Ülke	Döküman	Atıf	Döküman Başına Atıf	H - Endeksi
1	ABD	12070144	297655815	24,66	2222
2	İngiltere	3449243	77355297	22,43	1373
2	Almanya	3019959	61262766	20,29	1203
4	Kanada	1744508	39431612	22,60	1102
5	Fransa	2120161	42219660	19,91	1094
76	Kazakistan	23849	96025	4,03	95
96	Özbekistan	11328	73872	6,52	86
138	Kırgızistan	2407	30566	12,70	67
189	Türkmenistan	361	3688	10,22	26

Ülke sayısı=239 H_{min}=1 H_{max}=2222 H_{ortalama}=191

Kaynak: <https://www.scimagojr.com/countryrank.php>, 16.08.2019

Tablo 3 incelendiğinde, işletme, yönetim ve muhasebe alanındaki yayınlara göre yapılan sıralamanın tüm alanlara göre yapılan sıralamadan çok farklı olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. İşletme, Yönetim ve Muhasebe Alanlarında H-Endeksine Göre Ülke Sıralamaları

Sıra	Ülke	Doküman	Atıf	Döküman Başına Atıf	H - Endeksi
1	ABD	285383	6585470	23,08	657
2	İngiltere	99552	1877598	18,86	334
3	Kanada	36130	797041	22,06	288
4	Hollanda	23176	568054	24,51	258
5	Avustralya	45610	732252	16,05	238
62	Kazakistan	939	1820	1,94	15
117	Özbekistan	71	263	3,7	8
137	Kırgızistan	32	81	2,53	5
201	Türkmenistan	2	2	1	1

Ülke sayısı=217 $H_{min}=0$ $H_{max}=657$ $H_{ortalama}=40$

Kaynak: <https://www.scimagojr.com/countryrank.php?area=1400>, 16.08.2019

ABD (H-endeksi=657), İngiltere (334) ve Kanada (288) yine ilk beş ülke içerisinde gözükmektedir. Farklı olarak, bu sıralamada ilk beş ülke içerisinde Hollanda (258) ve Avustralya (238) yer almaktadır. Sıralamaya dahil edilen ülke sayısı 217 olup, ortalama H-endeksinin 40 olduğu görülmektedir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin de sıralamasının tüm alanlara göre yapılan sıralamadan farklı olmadığını görmekteyiz. Söz konusu ülkeler içerisinde Kazakistan (H-endeksi=15) ilk sırada gelmekte, ardından Özbekistan (8), Kırgızistan (5) ve Türkmenistan (1) takip etmektedir.

Bu ülkelerin puanlarının ortalamasının oldukça altında olduğu söylenebilir. 1996-2018 yılları arasında işletme, yönetim ve muhasebe alanlarında Kazakistan'dan 939 yayın, Özbekistan'dan 71 yayın, Kırgızistan'dan 32 yayın ve Türkmenistan'dan sadece 2 yayın bulunduğu görülmektedir. Tabii ki, bu sonuçlar sıralama çalışmalarının dayandığı Scopus veri tabanı ile sınırlıdır. Bu ülkelerde yayınlanmakta olan birçok dergi Scopus, WoS gibi uluslararası veri tabanlarına henüz girmiş değildir. Diğer taraftan, sözkonusu veri tabanlarında taranan dergilerde yayın yapabilecek bilim insanlarının sayısı da oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla, bölge ülkelerinde Rusça yayımlanan bilimsel çalışmaların da değerlendirilmesi gerekmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırma 1991-2019 yılları ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmanın bir diğer sınırlaması ise, sadece WoS (Web of Science) veri tabanında taranan ve RISC'i (Russian Index of Science Citation)

de içine alan eLIBRARY.RU elektronik kapsamındaki dergilerde yayınlanan bilimsel makaleleri içermesidir.

WoS 1960 yılında Thomson Reuters tarafından başlatılan ve günümüzde Clarivate Analytics'e ait olan veri tabanıdır. WoS veri tabanında (Web of Science Core Collection) 20 bin civarında dergi kayıtlı olup, bunların %42'si fen, %15'i sosyal bilimler, %8'i sanat bilim dallarına aittir. Ayrıca, %35'i de veri tabanına geçici olarak kabul edilen (Emerging Sources Citation Index) dergilerden oluşmaktadır (<http://mjl.clarivate.com/>, 19.08.2019).

RISC (Russian Index of Science Citation) 2005 yılında Rusya'nın Bilim ve İlim Bakanlığı'nın öncülüğünde, eLIBRARY.RU elektronik portalı tarafından oluşturulmuş, 6 bin civarında dergi ve 12 milyon civarında bilimsel çalışmaları içeren veri tabanıdır. eLIBRARY.RU portalının kapsamı daha geniş olup, sadece RISC'teki yayınlarla sınırlı değildir. 1999 oluşturulmuş eLIBRARY.RU portalı dünyada Rusça bilimsel yayınları içeren en kapsamlı (66261 dergi, bunların içerisinde 5869 dergi RISC'te taranmaktadır) elektronik kütüphane olarak faaliyetine devam etmektedir. eLIBRARY.RU portalı RISC (Russian Index of Science Citation) ve RSCI (Russian Science Citation Index) endekslerini, ayrıca bu endekslere girmeyen diğer yayınları da kapsamaktadır (https://elibrary.ru/elibrary_about.asp, 19.08.2019). Girişimcilik konusunda rusça yapılan yayınların genel ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki durumunu tam olarak görebilmek için, araştırma eLIBRARY.RU portalındaki tüm yayınlar üzerinden yürütülmüştür.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, 16 Ağustos 2019 tarihinde sözkonusu veri tabanları kullanılarak gerekli veriler elde edilmiştir. WoS veri tabanının basit arama kısmından Web of Science Core Collection seçilmiş, anahtar kelime olarak 'Entrepreneurship' kelimesi kullanılmıştır. Aramaların başlıkta, özetle, anahtar kelimelerde yapılması istenmiştir. Belirlenen tarihler arasında toplam 33837 döküman olduğu görülmüş, bunların içerisinde bildiri, kitap, kitap bölümü, teknik not gibi yazılar çıkartılarak, detaylı analizlere elde edilen 22527 bilimsel makale üzerinden devam edilmiştir.

RISC (Russian Index of Science Citation) için eLIBRARY.RU portalının arama kısmına anahtar kelime olarak 'Предпринимательство' (Girişimcilik) kelimesi girilmiş ve aramaların yine başlıkta, özetle ve anahtar kelimelerde yapılması için gerekli işaretlemeler yapılmıştır. İlk aramada belirlenen döneme ait 84171 döküman olduğu görülmüş, bunların içerisinde kitap, kitap bölümü, teknik not gibi yazılar çıkartıldıktan sonra, analizlere bilimsel dergilerde yayınlanan 37296 makale üzerinden devam edilmesi öngörülmüştür. Ancak, bundan sonraki aşamada, 33137 makalenin erişilebilir olduğu görülmüş ve analizler bu sayı üzerinden yapılmıştır.

Veri tabanlarındaki arama özelliklerinden kaynaklanan bazı farklılıklar nedeniyle, elde edilen veriler ayrı ayrı tablolatılmıştır. Makalelerin dil, ülke, yıl, kurum ve yazar özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımları elde edilerek yorumlanmıştır. Öncelikle söz konusu veri tabanlarında taranan makalelerin genel durumu, daha sonra Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki durumu ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Tablo 4'te WoS ve eLIBRARY.RU veri tabanlarındaki yayınlara ait genel bilgiler sunulmuştur. 1991-2019 döneminde WoS'ta toplam 33837 döküman bulunmakta olup, bunların içerisinde %66'sının (22527) bilimsel makale olduğu görülmüştür. eLIBRARY.RU'da ise aynı döneme ait toplam 84171 döküman bulunmakta olup, bunların içerisinde %44'ü (37296) bilimsel makalelerden oluşmaktadır. WoS'ta makalelerin %94 gibi önemli bir kısmının İngilizce olduğu, en çok makalenin ABD'ne ve en çok atıf alan makalenin Shane ve Venkataraman'a (2000) ait olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Genel Bilgiler

Yayın Bilgileri	WoS	eLIBRARY.RU
Toplam yayın	33837	84171
Makale sayısı	22527 (%66)	37296 (%44)
Yayın dili	İngilizce (%94)	Rusça*
Ülke	ABD (%29)	Rusya*
En çok atıf alan yazarlar	Shane, S; Venkataraman, S (4086)	Medvedev, D.A. (314)

*Veri tabanından yayın diline göre istatistik elde edilememiştir. Ancak, yayınlar genellikle Rusçadır.

eLIBRARY.RU'da ise makalelerin dillere göre dağılımına ilişkin istatistik elde edilememiştir. Ancak, yayınların genellikle Rusça olduğu belirtilmelidir. En çok makale Rusya'ya ve en çok atıf alan makale ise Medvedev'e aittir. Bu genel bilgilerden sonra, araştırmanın ayrıntılı bulguları kullanılan veri tabanlarına (WoS ve eLIBRARY.RU) göre ayrı ayrı alt başlıklar halinde değerlendirilmektedir.

4.1. WoS Veri Tabanına Göre Değerlendirme

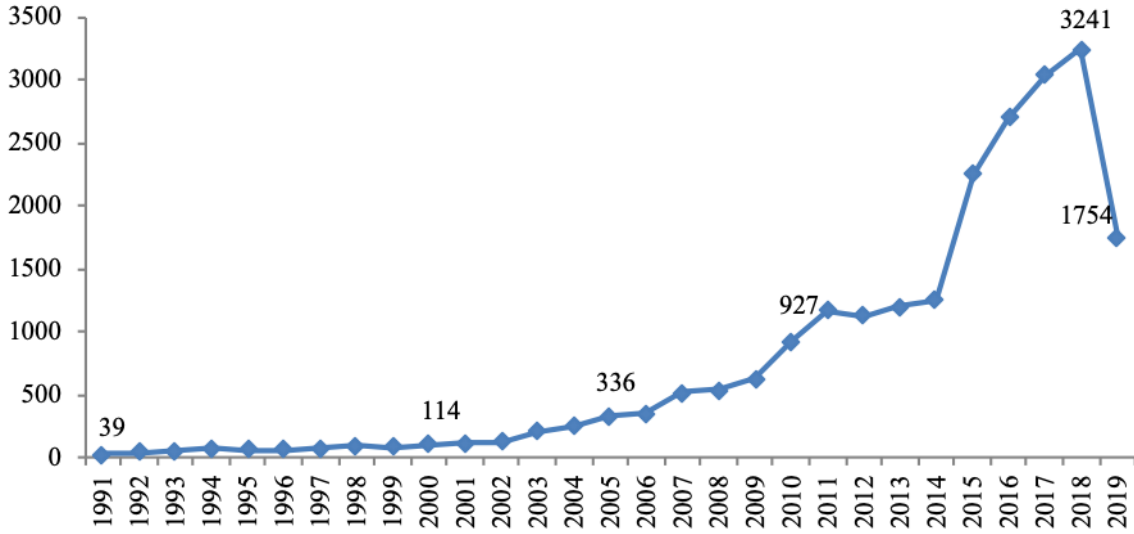
WoS'ta taranan makaleler ağırlıklı olarak İngilizce (%94) olmakla birlikte, İspanyolca (%2), Rusça (%1), Potekizce (%0,9), Fransızca (%0,3) ve diğer dillerde (%1) de çalışmalar bulunmaktadır. Araştırma konusu ile ilgili en çok makale ABD'ne (%29) aittir. Daha sonra İngiltere (%13), İspanya (%6,5), Almanya (%6,3) ve Kanada (%5,3) gelmektedir. Adı geçen beş ülkeye tüm çalışmaların %60'ı denk gelmektedir.

Tablo 5. WoS'ta Taranan Makalelerin Dil ve Ülkelere Göre Dağılımı

Dil	Frekans	%	Ülke	Frekans	%
İngilizce	21195	94,09	ABD	6 569	29,16
İspanyolca	539	2,39	İngiltere	2 950	13,10
Rusça	259	1,15	İspanya	1 478	6,56
Portekizce	203	0,90	Almanya	1 437	6,38
Fransızca	65	0,29	Kanada	1 195	5,30
Diğer	266	1,18	Diğer	8898	39,50
Toplam	22527	100,00	Toplam	22527	100,00

WoS Core Collection kısmında taranan girişimcilik konusundaki makalelerin yıllara göre dağılımı Şekil 1'de sunulmuştur. Konuyla ilgili yayınlanan makalelerin sürekli artış göstererek, 1991'de 39 makale varken, 2018 yılı itibariyle 3241'e ulaştığını görmekteyiz. 2019 yılının ağustos ayı

itibariyle 1754 makale yayınlanmış bulunmaktadır. Bu durum, girişimcilik konusunun ayrı bir araştırma alanı olarak giderek daha fazla ilgi çektiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Şekil 1: WoS'ta Taranan Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

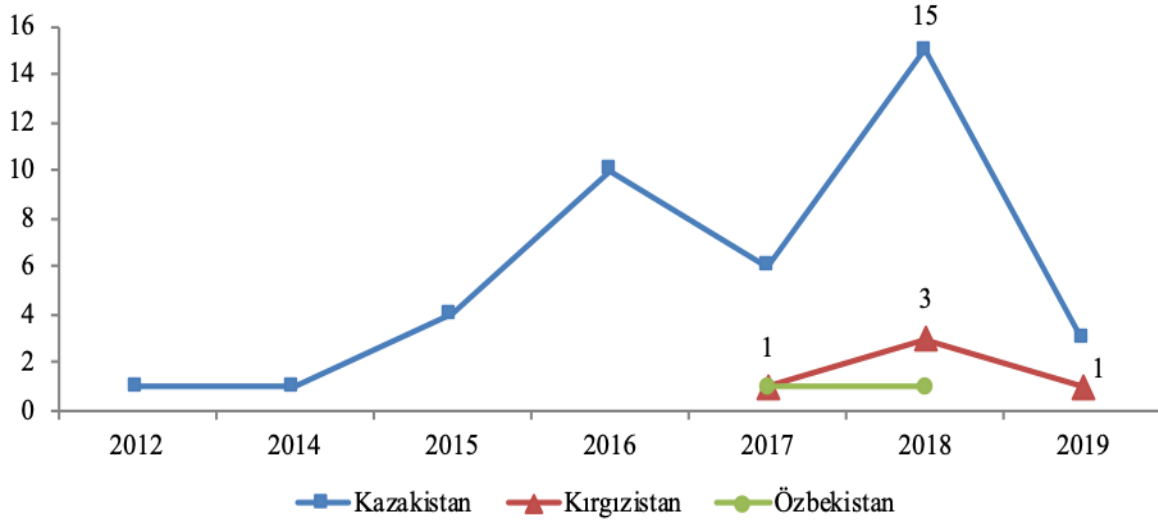
WoS kapsamındaki makalelerin içerisinde Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait olanları ile ilgili ayrıntılı bilgiler Tablo 6'da verilmiştir. Tablo incelendiğinde, 1991-2019 döneminde Kazakistan 40 adet makalesi ile diğer Türk Cumhuriyetler içerisinde ilk sırada yer almaktadır. Diğer bir ifade ile, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerin %85'i Kazakistan'a aittir ve toplam atıf sayısı da 40'a eşittir. Kırgızistan'ın toplam 5 makalesi ve 1 adet atfı, Özbekistan'ın toplam 2 adet makalesi bulunmaktadır. Türkmenistan'a ait WoS kapsamında girişimcilik ile ilgili makalenin henüz olmadığı görülmüştür. Bu ülkelere ait olan toplam 47 adet makale, konuyla ilgili tüm makalelerin sadece %0,2'sini oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri örneğinde çalışmaların oldukça az sayıda olması, yerli ve yabancı araştırmacılar açısından çalışılması gereken açık bir alan olduğuna işaret etmektedir. Bu konuda Kazakistan'ın daha iyi bir performans sergilemesi, diğer bir çok neden ile birlikte, Kazakistan'dan bazı dergilerin (Örneğin; Bulletin Of The National Academy Of Sciences Of The Republic Of Kazakhstan, Biliğ) WoS veri tabanında kayıtlı olması ile açıklanabilir. Kazakistan örneğinde yapılan yayınların %52'sinin (40 makaleden 21 makalenin) *Bulletin Of The National Academy Of Sciences Of The Republic Of Kazakhstan* dergisinde yayımlandığı belirtilmelidir.

Tablo 6: WoS'ta Taranan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine Ait Makaleler (1991-2019)

Ülke	Makale Sayısı	OTC'deki %	Toplamdaki %	Atıf Sayısı
Kazakistan	40	85,106	0,177	40
Kırgızistan	5	10,638	0,022	1
Özbekistan	2	4,255	0,009	0
Türkmenistan	-	-	-	-
Toplam	47	100,00	0,208	41

Şekil 2’de Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerin yıllara göre dağılımı sunulmaktadır. Kazakistan örneğinde yapılan çalışmaların 2012 ve 2014 yıllarında birer adet makale, 2015’te 4 makale, 2016’da 10 makale, 2017’de 6 makale, 2018 yılında 15 makale şeklinde artarak devam ettiğini görmekteyiz. 2019 yılı Ağustos ayı itibariyle 3 makale yayınlanmış bulunmaktadır. Diğer taraftan, Kırgızistan örneğinde yapılan 5 makalenin ilki 2017 yılında, 3 tanesi 2018 yılında ve 1 tanesi 2019 yılında yayınlanmıştır. Özbekistan örneğinde yapılan 2 adet makale ise 2017 ve 2018 yıllarında yayınlanmıştır.

Şekil 2: WoS’ta Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine Ait Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

WoS’ta taranan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerde yazar sayılarına göre dağılıma baktığımızda (Tablo 7), genellikle (%45) çok yazarlı olduğu, daha sonra tek yazarlı (%30) ve çift yazarlı (%25) olduğu görülmüştür. Ülkeler bazında da dağılım bu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7. WoS’ta Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine Ait Makalelerde Yazar Sayıları

Ülke	Tek Yazarlı	Çift Yazarlı	Çok Yazarlı	Σ
Kazakistan	14	10	16	40
Kırgızistan	-	2	3	5
Özbekistan	-	-	2	2
Türkmenistan	-	-	-	-
Toplam	14	12	21	47

WoS kapsamındaki Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerde yazarların yerli, yabancı olması veya ortak yapılan çalışma olması durumlarına göre dağılımına baktığımızda (Tablo 8), %50 yerli, %50 ortak çalışmalardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 8. WoS'ta Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine Ait Makalelerde Yerli/Yabancı Yazarlar

Ülke	Yerli	Yabancı	Ortak	Σ
Kazakistan	22	1	17	40
Kırgızistan	-	-	5	5
Özbekistan	1	-	1	2
Türkmenistan	-	-	-	-
Toplam	23	1	23	47

Sadece Kazakistan örneğinde yabancı yazar tarafından yapılmış bir çalışma bulunmaktadır. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Rusçanın etkin bir dil olması, İngilizce ile yayın yapabilecek bilim adamlarının sınırlı sayıda olması, yerli yazarların yabancı yazarlarla ortak çalışmalar yürüterek WoS kapsamındaki dergilerde yayın yaptıklarına işaret etmektedir.

4.2. eLIBRARY.RU Veri Tabanına Göre Değerlendirme

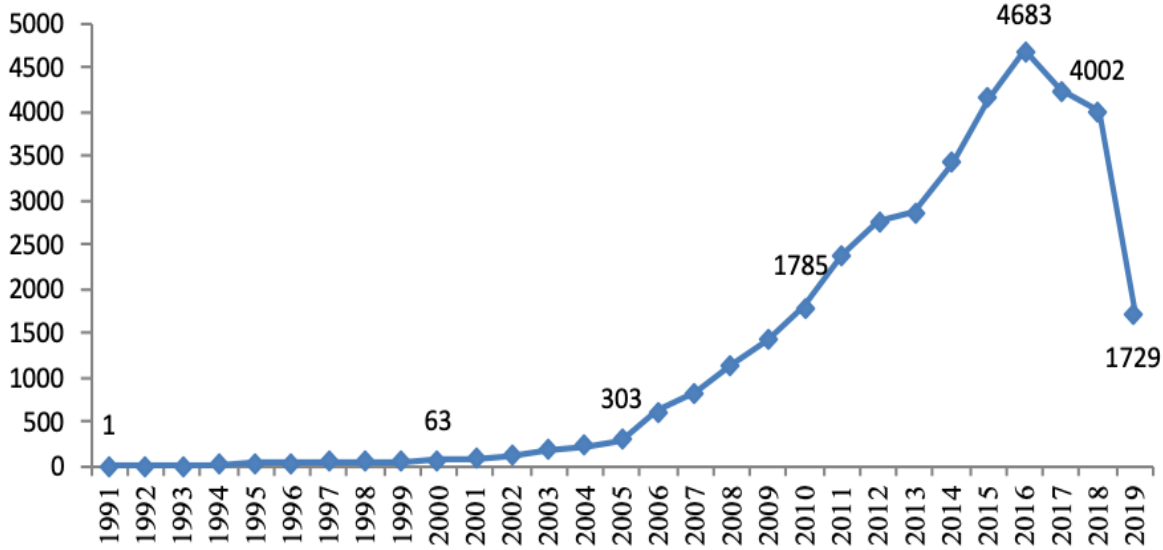
Tablo 9'da eLIBRARY.RU portalında bulunan makalelerle ilgili genel durum ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine göre bu makalelerin durumu ayrıntılı olarak sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, eLIBRARY.RU'da bulunan toplam 33137 makalenin 827'sinin WoS veya Scopus veri tabanlarında, 1606'sının RISC'ta, 1190'ının RSCI'da endekslendiği görülmektedir. Dergilerin ortalama etki faktörünün 0,266, makale başına düşen atıf sayısının 2,3 ve H-endeksinin 54 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine baktığımızda ise, Kazakistan'ın durumunun diğer ülkelere göre daha iyi olduğu söylenebilir. Kazakistan'a ait 266 makalenin 9 tanesi RISC'te endekslenmektedir. Dergilerin ortalama etki faktörü 0,188 olup, makale başına düşen atıf sayısının 0,55 ve H-endeksinin 6 olduğu görülmektedir. Özbekistan'a ait toplam 208 makalenin sadece 3 tanesi RISC'te endekslenmektedir. Dergilerin ortalama etki faktörü 0,130 olup, makale başına düşen atıf sayısı 0,53 ve H-Endeksi 4'tür. Kırgızistan'a ait 80 makalenin 2 tanesi RISC'te endekslenmektedir. Dergilerin ortalama etki faktörü 0,142 olup, makale başına düşen atıf sayısının 0,60 ve H-endeksinin 4 olduğu ortaya çıkmıştır. Türkmenistan örneğinde yapılan çalışmaların sayıca az olması nedeniyle aynı göstergelere ilişkin sonuç elde edilememiştir. Ancak, 10 adet makalenin eLIBRARY.RU kapsamındaki ortalama etki faktörü 0,200 olan dergilerde yayınlandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 9. eLIBRARY.RU'da Taranan Makalelerle İlgili Genel Bilgiler

Göstergeler	eLibrary	KAZ	ÖZB	KIR	TÜR
Makale sayısı, toplam	33137	266	208	80	10
Web of Science veya Scopus'ta taranan makale sayısı	827	4	1	1	0
RISC'ta taranan dergilerdeki makale sayısı	1606	9	3	2	0
RSCI'da taranan dergilerdeki makale sayısı	1190	8	2	2	0
Dergilerin Ortalama Etki Faktörü	0,266	0,188	0,130	0,142	0,200
Yazar sayısı	34956	443	272	110	13

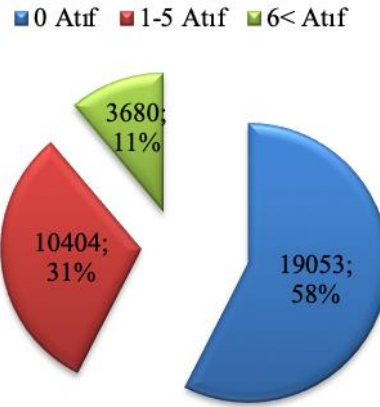
Yazar başına düşen ortalama yayın sayısı	0,95	0,6	0,76	0,73	0,77
Makalelere yapılan toplam atıf sayısı	76068	145	111	48	0
Makale başına düşen ortalama atıf sayısı	2,3	0,55	0,53	0,60	0
En az bir atıf alan makale sayısı	14084	48	53	14	0
Öz atıf sayısı	13037	4	30	4	0
H-Endeksi	54	6	4	4	0

eLIBRARY.RU kapsamında olan dergilerde 1991-2019 arasında erişilebilir olan toplam 33137 makalenin yıllara göre dağılımı Şekil 3'te ayrıntılı olarak sunulmuştur. Şekil incelendiğinde, 1991 yılına ait sadece 1 adet makale bulunurken, 2018 yılına geldiğimizde bu sayının 4002'ye ulaştığını görmekteyiz. En çok yayın sayısı 2016 yılına ait olup, 4683 makaleden oluşmaktadır. 2019 yılı Ağustos ayı itibarıyla 1729 makale yayınlanmış bulunmaktadır. Görüldüğü gibi, eLIBRARY.RU kapsamındaki yayınların dağılımı, WoS veri tabanındaki eğilime paralellik göstermekte ve konuyla ilgili yayınların sayısı giderek artmaktadır. Konuya olan ilginin artması eski Sovyetler Birliği üyesi ülkeler açısından girişimcilik konusunun daha da güncel konumda olması ile açıklanabilir.

Şekil 3. eLIBRARY.RU Kapsamındaki Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

eLIBRARY.RU kapsamındaki makalelerin aldığı atıf sayıları ve yazar sayıları ile ilgili ayrıntılı bilgiler Şekil 4'te verilmiştir. Şekil incelendiğinde, makalelerin %58 gibi büyük bir kısmının hiç atıf almadığı, %31'lik kısmının 1 ile 5 arasında atıf aldıkları ve geriye kalan %11'inin ise 6 ve daha fazla sayıda atıf aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yayınların atıf göstergelerinin genel olarak düşük olduğu söylenebilir.

Şekil 4. eLIBRARY.RU Kapsamındaki Makalelerin Atıf ve Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Diğer taraftan, yazar sayılarına göre dağılıma baktığımızda ise, makalelerin %62'sinin tek yazar, %27'sinin çift yazar ve geriye kalan %11'nin ise üç ve daha fazla yazar tarafından hazırlandığı tespit edilmiştir. WoS'taki yayınlara göre tek yazarlı çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir.

eLIBRARY.RU kapsamında girişimcilik konusunda en çok yayın yapan ilk 10 dergi, kurum ve yazarların listesi sırasıyla Tablo 10, 11 ve 12'de ayrıntılı olarak sunulmuştur. Tablo 10 incelendiğinde Ekonomi ve Girişimcilik dergisi ilk onu oluşturan listede birinci sırada gelmekte ve bugüne kadar yapılan yayınların %4,56'sı (1512 makale) bu dergide basılmıştır. Liste genellikle Rusya'da yayınlanan dergilerden oluşmakla birlikte, Tajikistan Milli Üniversitesi'nin dergisi (325 makale) ilk ona girmektedir. İlk onu kapsayan bu listede Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden hiçbir dergi bulunmamaktadır.

Tablo 10. eLIBRARY.RU'ya Göre Girişimcilik Konusunda En Çok Yayın Yapan 10 Dergi

N	Dergiler	F	%
1	Ekonomi ve Girişimcilik (<i>Экономика и предпринимательство</i>)	1512	4,56
2	Rusya'da Girişimcilik (<i>Российское предпринимательство</i>)	712	2,15
3	Ekonomi ve Toplum (<i>Экономика и социум</i>)	573	1,73
4	Tajikistan Milli Üniversitesi Dergisi (<i>Вестник Таджикского национального университета</i>)	325	0,98
5	Genç Bilim Adamı (<i>Молодой ученый</i>)	267	0,81
6	Bilim Yolu (<i>Аллея науки</i>)	260	0,78
7	İktisat ve Yönetim (<i>Экономика и управление</i>)	228	0,69
8	Bölge Ekonomisi (<i>Региональная экономика: теория и практика</i>)	227	0,69

9	Devlet Yönetim Üniversitesi Dergisi (<i>Вестник государственного университета управления</i>)	206	0,62
10	Güncel İktisadi Sorunlar (<i>Проблемы современной экономики</i>)	199	0,60

Girişimcilik konusunda en çok yayın üreten ilk 10 kurum hakkında ayrıntılı bilgiler Tablo 11'de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, tüm kurumların Rusya Federasyonu'na ait olduğu görülmektedir. Listenin başında Rusya Hükümetine Bağlı Finans Üniversitesi gelmekte ve eLIBRARY.RU kapsamındaki makalelerin %3,26'sı bu kurum tarafından üretilmiştir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden ilk ona giren kurum bulunmamaktadır.

Tablo 11. eLIBRARY.RU'ya Göre Girişimcilik Konusunda En Çok Yayın Yapan 10 Kurum

N	Kurumlar	F	%
1	Rusya Hükümetine Bağlı Finans Üniversitesi (<i>Финансовый университет при Правительстве РФ</i>)	1079	3,26
2	G.B. Plehanov Rusya Ekonomi Üniversitesi (<i>Российский экономический университет им. Г.В. Плеханова</i>)	1071	3,23
3	Rusya Cumhurbaşkanlığına Bağlı Ulusal Ekonomi ve Kamu Yönetimi Akademisi (<i>Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ</i>)	872	2,63
4	Petersburg Devlet Ekonomi Üniversitesi (<i>Санкт-Петербургский государственный экономический университет</i>)	478	1,44
5	Stavropol Devlet Tarım Üniversitesi (<i>Ставропольский государственный аграрный университет</i>)	349	1,05
6	Volgograd Devlet Teknik Üniversitesi (<i>Волгоградский государственный технический университет</i>)	327	0,99
7	Kuban Devlet Üniversitesi (<i>Кубанский государственный университет</i>)	320	0,97
8	Uzak Doğu Federal Üniversitesi (<i>Дальневосточный федеральный университет</i>)	280	0,84
9	Ulusal Araştırma Üniversitesi (<i>Национальный исследовательский университет "Высшая школа экономики"</i>)	274	0,83
10	Petersburg Yönetim Teknolojisi ve Ekonomi Üniversitesi (<i>Санкт-Петербургский университет технологий управления и экономики</i>)	266	0,80

Tablo 12'de girişimcilik konusunda en çok yayın üreten on yazarın ismi bulunmaktadır. Tabloya göre, en çok yayın üreten yazar Moskova Devlet Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden Filobokova Lyudmila Yuryevna olup, 1991-2019 dönemine ait 92 makalesi bulunmaktadır. Ardından 87 makale ile Ulyanovsk Devlet Üniversitesi öğretim üyelerinden Pinkovetskaya Yulya Semenovna

gelmektedir. Listedeki yazarların makale sayıları 38 ile 92 arasında değişmektedir. Bu listede de Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden yazarlar yer almamaktadır.

Tablo 12. eLIBRARY.RU’ya Göre Girişimcilik Konusunda En Çok Yayın Yapan 10 Yazar

N	Yazarlar	F	%
1	Filobokova Lyudmila Yuryevna (<i>Филобокова Людмила Юрьевна</i>)	92	0,28
2	Pinkovetskaya Yulya Semenovna (<i>Пиньковецкая Юлия Семеновна</i>)	87	0,26
3	Zagoruyko İgor Yureviç (<i>Загоруйко Игорь Юрьевич</i>)	54	0,16
4	Malikov Rustam İlkamoviç (<i>Маликов Рустам Илькамович</i>)	54	0,16
5	Romanenko Elena Vasilevna (<i>Романенко Елена Васильевна</i>)	47	0,14
6	Koşeleva Tatyana Nikolayevna (<i>Кошелева Татьяна Николаевна</i>)	46	0,14
7	Vilenskiy Aleksandr Viktoroviç (<i>Виленский Александр Викторович</i>)	44	0,13
8	Grişin Konstantin Evgeniyeviç (<i>Гришин Константин Евгеньевич</i>)	41	0,12
9	Dudin Mihail Nikolaeviç (<i>Дудин Михаил Николаевич</i>)	39	0,12
10	Kurpayanidi Konstantin İvanoviç (<i>Курпаяниди Константин Иванович</i>)	38	0,11

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde girişimcilik konusunda en çok yayın yapan dergi ve kurumlar hangileridir sorusuna Tablo 13’teki bilgiler ayrıntılı cevap sunmaktadır. eLIBRARY.RU kapsamında Kazakistan’dan 163 dergi içerisinde en çok yayın yapan dergi Turan Üniversitesi Dergisidir. Toplam 25 makale veya toplam makalelerin %9,4’ü bu dergiye aittir. Toplam 90 kurum içerisinde en çok yayın üreten kurum ise L.N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 266 makalenin %5,6’sı (15 makale) bu kurum tarafından üretilmiştir. Özbekistan ile ilgili makalelerin en çok yayınlandığı dergi Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti’ne ait Genç Bilim Adamı dergisidir. Özbekistan’a ait 208 makalenin yayınlandığı 90 dergi içerisinde ilk sırada gelmektedir ve toplam makalelerin %9,6’sını yayınlamıştır. Özbekistan ile ilgili makalelerin toplam 43 farklı kurum tarafından üretildiği ve bunların içerisinde en çok makale üreten kurumun Fergana Politeknik Enstitüsü olduğu tespit edilmiştir. Makalelerin %13,4’ü (28 makale) bu kuruma aittir.

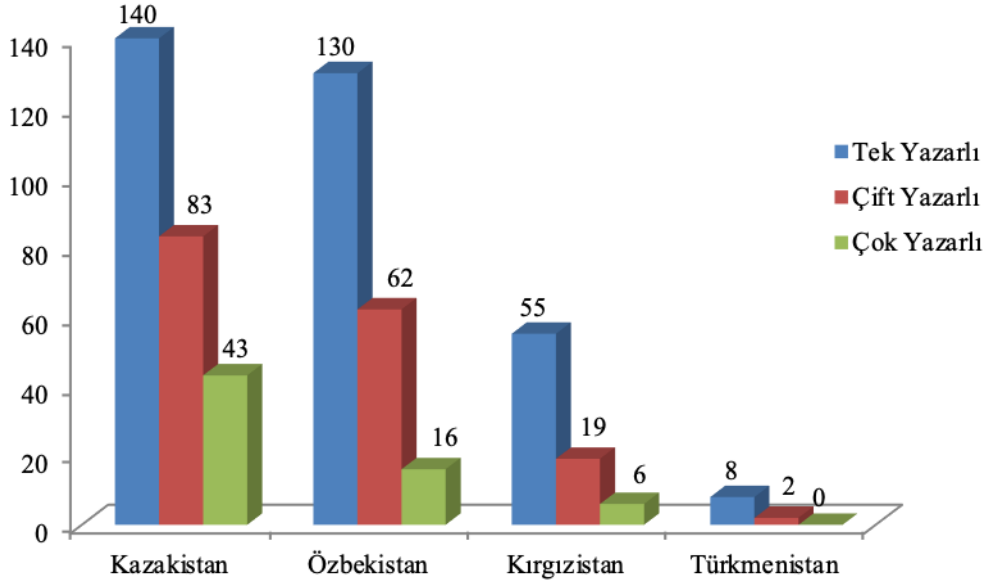
Tablo 13: eLIBRARY.RU’ya Göre OTC’de En Çok Yayın Yapan Dergiler ve Kurumlar

Ülke	Dergiler	F	%	∑ makale	∑ Dergi
KAZ	Turan Üniversitesi Dergisi (<i>Вестник университета Туран</i>)	25	9,40	266	163
ÖZB	Genç Bilim Adamı (<i>Молодой ученый</i>)	20	9,62	208	90
KIR	Kırgız-Rus Slavyan Üniversitesi Dergisi (<i>Вестник Кыргызско-Российского</i>)	10	12,5	80	50

Славянского университета)

Ülke	Kurumlar	F	%	Σ makale	Σ Kurum
TÜR	On farklı dergide birer adet makale	1	10,0	10	10
KAZ	L.N. Gumilyov Avrasya Milli Üniversitesi (Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева)	15	5,64	266	90
ÖZB	Fergana Politeknik Enstitüsü (Ферганский политехнический институт)	28	13,46	208	43
KIR	Kırgız-Rus Slavyan Üniversitesi (Кыргызско-Российский Славянский университет)	13	16,25	80	22
TÜR	Türkmenistan dışındaki ülkelerin kurumları	1	10,0	10	10

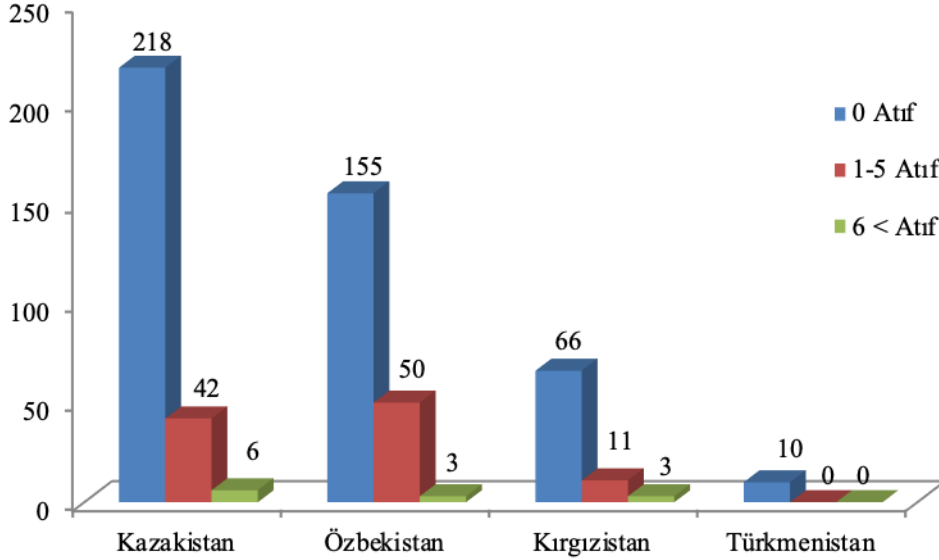
Kırgızistan'a ait toplam 80 makale 50 farklı dergide yayınlanmış olup, öne çıkan dergi Bişkek'te faaliyet gösteren Kırgız-Rus Slavyan Üniversitesi'nin dergisidir. Bu dergide makalelerin %12,5'i (10) yayınlanmıştır. Aynı şekilde en çok katkı sağlayan (makalelerin %16,25'i) kurum olarak da yine Kırgız-Rus Slavyan Üniversitesi karşımıza çıkmaktadır. Türkmenistan'a ait makalelerin bir dergide yoğunlaşmadığı, on farklı dergide birer makale olarak yayınlandığı görülmüştür. Ayrıca, Türkmenistan ile ilgili makalelerin ülke dışındaki kurumlar tarafından üretildiği görülmüştür.

Şekil 5. eLIBRARY.RU Kapsamındaki OTC'ne Ait Makalelerin Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Şekil 5'te eLIBRARY.RU kapsamındaki Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı yer almaktadır. Şekil incelendiğinde, tüm ülkeler için tek yazarlı çalışmaların ağırlıklı olduğu (%53-69), daha sonra çift yazarlı (%24-31) ve son olarak çok yazarlı

(%8-16) çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu konuda ülkeler arasında önemli bir farklılık söz konusu değildir.

Şekil 6. eLIBRARY.RU Kapsamındaki OTC'ne Ait Makalelerin Atıf Sayılarına Göre Dağılımı

Şekil 6'da ise, eLIBRARY.RU kapsamındaki Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ait makalelerin aldığı atıf sayılarına göre dağılımı gösterilmektedir. Atıflara göre dağılımda da ülkeler arasında önemli bir farklılık olmamakla birlikte, çalışmaların %75-82'sinin hiç atıf almadığı, %14-24'ünün 1-5 arasında atıf aldıkları ve %1-4'nün 6 ve daha fazla atıf aldıkları ortaya çıkmıştır. Türkmenistan'a ait makalelerin henüz atıf almadıkları şekil üzerinde görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelince girişimcilik araştırmaları son 20-30 yılda sürekli artış göstermektedir. Konunun güncelliği ve araştırmaların odak noktasını oluşturması, ekonomik gelişme açısından taşıdığı önemi ile açıklanabilir. Bir ekonominin gelişmesi, yeni işyerlerinin kurulması ve faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürdürmesine bağlıdır. Girişimcilik bilindiği gibi bir işletmenin kurulmasından önce ve sonra gelen tüm faaliyetleri içermektedir (Anderson ve Starnawska, 2008). Bu konuda yapılan araştırmalar girişimciliğin daha gelişmiş ülkelerde yoğunlaştığına dikkat çekmektedir. Aslında girişimcilik konusu hem gelişmiş hem az gelişmiş ülkeler açısından çok önemli ve araştırılması, üzerinde durulması gereken konulardan biridir.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri açısından da girişimcilik konusu en öncelikli konular içerisinde yer almalıdır. Bu ülkelerde uzun bir dönem süren planlı ekonomik sistemden, tarihsel, sosyo-kültürel ve ekonomik koşullardan kaynaklanan zayıf bir girişimcilik kültürü gözlemlenmektedir (Lasch vd., 2009; Chašovschi vd., 2014). Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, bu ülkelerdeki girişimcilik araştırmalarının durumu genel olarak dünyadaki eğilime paralellik göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, yayınlanan çalışmaların sayısı her yıl artış göstermektedir. Ancak, mevcut araştırmaların sayısı ve bu yayınların aldığı atıf sayıları oldukça yetersiz düzeydedir. Bu durum aslında araştırmacılar açısından önemli ipuçları vermektedir. Gerek WoS, gerekse eLibrary kapsamında Orta Asya Türk Cumhuriyetleri örneğinde yapılacak çalışmalar literatüre önemli katkılar sağlayacaktır. Bu ülkeler ile

ilgili yapılacak projelerin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenme olasılıkları daha fazladır diyebiliriz.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri kendi içerisinde değerlendirildiğinde, Kazakistan'ın durumunun diğer ülkelere göre daha iyi olduğu, Türkmenistan'ın durumunun ise zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kazakistan sahip olduğu doğal ve insan kaynakları, ekonomik gelişmişlik düzeyi ile diğer ülkelere göre farklı durumda bulunmaktadır. Araştırma ve eğitim faaliyetlerinin neticeleri bu alana yapılan yatırımlara bağlıdır. 2019 yılı itibarıyla, Kazakistan dışında Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden hiçbir ülkenin yüksek öğretim kurumları tarafından yayınlanan dergileri WoS'ta taranmamaktadır. Bugüne kadar Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin her birinde ulusal ve uluslararası çapta birtakım faaliyetler yürütülmeye çalışılmaktadır. Yüksek öğretim kurumları tarafından yayınlanan akademik dergiler, akademik toplantılar bunlara örnek gösterilebilir. Bu konuda önemli faaliyetlerden biri olarak Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi tarafından Kırgızistan başta olmak üzere, tüm Türk Cumhuriyetler'de girişimcilik konuları ile ilgili sorunları bilimsel olarak tartışmak ve çözüm önerileri üretmek amacıyla 2006 yılında başlatılan Uluslararası Girişimcilik Kongreleri gösterilebilir (<http://www.manas.edu.kg>, 23.08.2019). Ancak, bugüne kadarki girişimcilik araştırmaları ve bu alanda yapılmakta olan diğer faaliyetlerin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Dünya tecrübesine baktığımızda, bazı ülkelerde, sadece girişimcilik konularında araştırma ve eğitim faaliyetlerini sürdüren enstitülerin olduğu görülmektedir (Maksüdünov, 2018). Orta Asya Türk Cumhuriyetleri için de girişimciliğin geliştirilmesine hizmet edecek, araştırma, eğitim, danışmanlık hizmetlerini sunacak bir enstitü, merkez şeklinde bir yapılanma önerilebilir.

Bu çalışmanın sonuçları konuyla ilgilenen araştırmacılar, ilgili kurumlar açısından önemli ipuçları sunmakla birlikte bazı sınırlılıklara da sahip olduğu belirtilmelidir. Öncelikle, bilimsel araştırmalardan üretilen yayınların içerisinde sadece makaleler ile sınırlı olmasıdır. Ayrıca, değerlendirmeye alınan makaleler sadece iki tane veri tabanından elde edilmiştir. Bir diğer önemli husus ise, değerlendirmelerde makalelerin konularına, kullanılan yöntem, kapsam gibi kriterlere göre analizleri yapılamamıştır. Bu konuda bundan sonraki yapılacak çalışmalarda belirtilen hususların dikkate alınması önerilebilir.

Etik Beyan

“Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Girişimcilik Araştırmaları: WoS ve RISC Veri Tabanlarına Dayalı Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

Maksüdünov, A. (2021). Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Girişimcilik Araştırmaları: WoS ve RISC Veri Tabanlarına Dayalı Bir Değerlendirme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(40), 53-71.

KAYNAKÇA

- Anderson, A. R. ve Starnawska, M. (2008). Research Practicesin Entrepreneurship: Problems of Definition, Description and Meaning. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 9 (4), 221-230.
- Беделбаева, А. Е. ve Кыдырбаева, Э. О. (2018). Проблемы развития малого и среднего бизнеса в странах СНГ. *Вестник КРСУ*, 3, 7-9.
- Busenitz, L. W., Plummer, L. A., Klotz, A. C., Shahzad, A. ve Rhoads, K. (2014). Entrepreneurship Research (1985–2009) and the Emergence of Opportunities. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(5), 1-20.
- Chaşovschi, C., Bordeianu, O. ve Clipa, Dorin. (2014). Entrepreneurial Culture in Transition Economies. The Case of Romania and Republic of Moldova. *Procedia Economics and Finance*, 15, 1507-1514.
- Clarivate Analytics (2019). “Web of Science”, <http://mjl.clarivate.com/>, (19.08.2019).
- Cornelius, B., Landström, H. ve Persson, O. (2006). Entrepreneurial Studies: The Dynamic Research Front of a Developing Social Science. *Entrepreneurship Theory And Practice*, 30 (3), 375–398.
- Çöğürçü, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi SBE Dergisi*, 35, 65-80.
- eLIBRARY.RU (2019). https://elibrary.ru/elibrary_about.asp, (19.08.2019).
- Global Entrepreneurship and Development Institute (2018). “Global Entrepreneurship Index”, <http://thegedi.org/2018-global-entrepreneurship-index/>, (15.08.2019).
- Heritage and Wall Street Journal (2018). Economic Freedom Index, <https://www.heritage.org/index/ranking>, (15.08.2019).
- Inglesi-Lotz, R. ve Pouris, A. (2013). The Influence of Scientific Research Output of Academics on Economic Growth in South Africa: An Autoregressive Distributed Lag (Ardl) Application. *Scientometrics*, 95 (1), 129-139.
- KTMÜ (2019). “Uluslararası Girişimcilik Kongreleri”, <http://www.manas.edu.kg/index.php/bilimsel-etkinlikler/4324-%E2%80%9899-uluslararası%C4%B1-giri%C5%9Fimcilik-kongresi-ice-2018-%E2%80%99-bildiriler-kitab%C4%B1-yay%C4%B1mland%C4%B1>, (23.08.2019).
- Lasch, F., Dana, L.P. ve Mueller, J. (2009). Diversity in Central Asia: Culture, Transition and Entrepreneurship. *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, 5(1), 44-56.
- Maksüdünov, A. (2018). Uluslararası Endekslere Göre Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Girişimciliğin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı Bildiriler Kitabı*, 18-20 Haziran 2018, Tashkent – Uzbekistan. 149-157.
- Maksüdünov, A. (2018). Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan’da Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(41), 38-56.
- Meyer, M., Libaers, D., Thijs, B., Grant, K., Glanzel, W. ve Debackere K. (2014). Origin and Emergence of Entrepreneurship as a Research Field. *Scientometrics*, 98 (1), 473–485.

- Maksüdünov, A. (2021). Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Girişimcilik Araştırmaları: WoS ve RISC Veri Tabanlarına Dayalı Bir Değerlendirme. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(40), 53-71.
- Nguyen, T.V. ve Pham, L.T. (2011). Scientific Output and its Relationship to Knowledge Economy: An Analysis of Asean Countries. *Scientometrics*, 89 (1), 107-117.
- Оганджян, С.Г. (2013). Перспективы развития предпринимательства в постсоветских странах. *Вестник государственного и муниципального управления*, 2, 118-126.
- Pillai, J.S., Sindila, A. ve Nagornova, A. (2018). Research and Development Transformation in Central Asia: University-Led Research Consortiums. *Eurasian Journal of Business and Economics*, 11(22), 1-27.
- Sakınç, S. (2005). *Geçiş Ekonomileri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Ekonomik Reformlar*. Manisa: Emek Matbaacılık ve Yayıncılık, 192.
- SCImago Journal Rank (SJR) (1996-2018). <https://www.scimagojr.com/countryrank.php>, (16.08.2019).
- Shane, S. ve Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- World Bank (2018). “World Development Indicators”, <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators&Type=TABLE&preview=on#>, (15.08.2019).
- World Bank (2018). “Doing Business”, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2018>, (15.08.2019).